

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 110/2023
07.03.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић, Драгане Бољевић, Марине Милановић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа Милица Кнежевић адвокат из ..., против тужене Основне школе „Јан Колар“ из ..., коју заступа Општинско правобранилаштво Општине Бач, ради исплате, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1500/22 од 01.06.2022. године, на седници одржаној 07.03.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1500/22 од 01.06.2022. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1500/22 од 01.06.2022. године и пресуда Основног суда у Бачкој Паланци П1 44/21 од 29.09.2021. године у погледу одлуке о основу тужбеног захтева и предмет у том делу враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Бачкој Паланци П1 44/21 од 29.09.2021. године усвојен је тужбени захтев (став први изреке) и обавезана тужена да, на име накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора у периоду од марта 2019. до децембра 2020. године, исплати тужиоцу појединачне месечне износе са законском затезном каматом од доспелости до исплате (став други изреке) и накнади тужиоцу трошкове парничног поступка од 82.922,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате (став трећи изреке).

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 1500/22 од 01.06.2022. године одбијена је жалба тужене и наведена првостепена пресуда потврђена у погледу одлуке о основу тужбеног захтева, а укинута у делу којим је одлучено о висини тужбеног захтева и делу одлуке о трошковима поступка, и предмет у тим деловима враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права, позивајући се на члан 404. Закона о парничном поступку (посебна ревизија).

По оцени Врховног суда, испуњени су услови за одлучивање о ревизији тужене као изузетно дозвољеној у смислу члана 404. став 1. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23), јер су основани ревизијски наводи о различитом поступању судова у истој правној ствари, што указује на потребу уједначеног тумачења и примене права по питању права на накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора запослених у јавним службама којима се плате исплаћују у висини минималне зараде и усаглашавања са правним схватањем Врховног касационог суда, усвојеним на седници Грађанског одељења одржаној 05.07.2022. године које, према члану 45. став 3. Закона о уређењу судова, обавезује сва већа у саставу одељења, због чега је одлучено као у првом ставу изреке, на основу члана 404. став 2. ЗПП.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужене основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у радном односу код тужене на радном месту ... (I степен стручне спреме), са пуним радним временом, за које је био утврђен коефицијент од 6,30 за обрачун и исплату његове плате. Основна плата тужиоца у утуженом периоду, обрачуната као производ основице коју објављује Влада Републике Србије и коефицијента његовог радног места, била је нижа од минималне зараде. Због тога је тужена вршила њену корекцију до висине минималне зараде. Вештачењем је утврђена висина накнаде трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора према параметрима садржаним у Посебном колективном уговору за средње школе од 1999. године (према којима се регрес за коришћење годишњег одмора исплаћује у висини просечне нето зараде по запосленом у привреди РС, док месечни износ накнаде трошкова за исхрану у току рада износи 25% просечне месечне нето зараде по запосленом у привреди РС). Применом ових параметара утврђено је да неисплаћена накнада трошкова за исхрану у току рада износи 280.501,50 динара, а регреса за коришћење годишњег одмора 115.071,00 динара, све у појединачним месечним износима.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев и обавезао тужену на исплату тражених накнада. По становишту тог суда, Законом о платама у државним органима и јавним службама није регулисана минимална зарада, због чега се примењују, на основу члана 2. став 2. Закона о раду, одредбе тог закона који минималну зараду дефинише као законски минимум којим се запосленом обезбеђује заштита и задовољавање његових егзистенцијалних и социјалних потреба. С обзиром да у минималној заради нису садржани трошкови исхране у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора, првостепени суд је закључио да тужилац има право да му се исти исплате у досуђеним износима.

Другостепени суд је закључио да је првостепени суд правилном применом материјалног права одлучио о основу потраживања тужиоца, али не и о висини, с обзиром да се правилност утврђених износа на основу примењених параметара

садржаних у Посебном колективном уговору за средње школе од 1999. године не може испитати. Ово зато што је, стављањем тих параметара у контекст времена из којег потиче спорно потраживање, првостепени суд пропустио да цени дејство императивних прописа који су у спорном периоду ограничавали исплату зарада код корисника буџета, у које спада и тужена као јавна установа. Због тога је потврдио првостепену пресуду у погледу основа тужбеног захтева, а у делу одлуке о висини и трошковима поступка укинуо и вратио првостепеном суду на поновно суђење.

Врховни суд налази да се основано изјављеном ревизијом указује да је приликом одлучивања о основу тужбеног захтева материјално право погрешно примењено.

Право запосленог на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду, који се односе на исхрану у току рада ако послодавац ово право није обезбедио на други начин и регрес за коришћење годишњег одмора, између осталог прописано је одредбама члана 118. став 1. тачке 5. и 6. Законом о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05... 95/18). Одредбе Закона о раду примењују се, на основу члана 2. став 2. тог закона, и на запослене у државним органима, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе и јавним службама, ако законом није другачије одређено.

На утврђивање и обрачун плата, накнада и додатака запослених у установи образовања и васпитања примењују се, сагласно члану 187. став 3. у вези с чланом 1. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/17 ... 129/21), прописи којима се уређују плате, накнаде и друга примања запослених у јавним службама.

Закон о платама у државним органима и јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 34/01... 113/17) уређује начин утврђивања плата, додатака, накнада и осталих примања запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике Србије, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе (члан 1. став 1. тачка 3) и прописује да Влада утврђује основицу за обрачун и исплату плата, осим за председника Републике, народне посланике и именована, постављена и запослена лица у службама председника Републике и Народне скупштине Републике Србије (члан 3. став 1) и коефицијенте за обрачун и исплату плата (члан 8. став 1). Коефицијенти за обрачун и исплату плата запослених у основном образовању утврђени су чланом 2. став 1. тачка 1. Уредбе о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама („Службени гласник РС“, бр. 44/01... 119/23).

Право на засебну накнаду трошкова за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора запослених у основним и средњим школама није предвиђено Законом о платама у државним органима и јавним службама. Према одредбама тог закона, коефицијент изражава сложеност послова, одговорност, услове рада и стручну спрему, и садржи додатак на име накнаде за исхрану у току рада и регреса за коришћење годишњег одмора (члан 4). То право није предвиђено ни Посебним колективним уговором за запослене у основним и средњим школама и домовима ученика („Службени гласник РС“, бр. 21/15, 27/22). Наведеним општим актом одређени су елементи за утврђивање плате тако што се плата утврђује на основу: основице за обрачун плата, коефицијента са којим се множи основица, додатака на

плату и обавеза које запослени плаћа по основу пореза и доприноса за обавезно социјално осигурање из плата у складу са законом, с тим што уколико је основна плата запосленог која је утврђена на основу основице за обрачун плата и коефицијента из прописа о коефицијентима за обрачун и исплату плата за пуно радно време и остварени стандардни учинак мања од минималне зараде, основна плата запосленог утврђена на наведени начин исплаћује се у висини минималне зараде (члан 20). Њиме су уређене и накнаде трошкова на које запослени имају право, али не и накнада трошкова за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора (члан 26).

Тужилац је запослен у школи, па се на утврђивање и обрачун његове плате, као и накнада и додатака по основу рада, примењује посебан пропис - Закон о платама у државним органима и јавним службама, па нема места супсидијерној примени одредаба Закона о раду, који би се примењивао само за случај када посебним законом положај, права, обавезе и одговорности запослених не би били уређени. Како је одредбом члана 4. став 2. Закона о платама у државним органима и јавним службама прописано да коефицијент за обрачун плате садржи и додатак за исхрану у току рада и регрес за коришћење годишњег одмора, произилази да та одредба посебног закона искључује примену одредбе члана 118. став 1. тачке 5. и 6. Закона о раду. С`обзиром да је накнада трошкова за исхрану у току рада и регреса у утуженом периоду тужиоцу исплаћивана кроз коефицијент за обрачун његове плате, не припада му право на додатну исплату накнаде ових трошкова коју потражује тужбом, без обзира на чињеницу што му је плата исплаћивана у висини минималне зараде из чега даље произилази да је неправилна одлука нижестепених судова о основу тужбеног захтева.

Како је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено, Врховни суд је применом члана 416. став 2. ЗПП, одлучио као у ставу другом изреке.

У поновном поступку првостепени суд ће утврдити чињенично стање, имајући у виду примедбе из овог решења, а потом донети правилну и закониту одлуку.

Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић